

Tadeusz Oracki

Odznaczenia Pomorzan w drugiej Rzeczypospolitej : materiały prasowe do bibliografii

Acta Cassubiana 17, 265-271

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Tadeusz Oracki
Gdańsk

Odznaczenia Pomorzan w Drugiej Rzeczypospolitej. Materiały prasowe do bibliografii

Wszystkie odznaczenia honorowe są nadawane za szczególne zasługi lub wybitne osiągnięcia w pracy zawodowej i społecznej, za odwagę i poświęcenie, udział w wojnie oraz w celu upamiętnienia różnych wydarzeń. Istnieją trzy rodzaje odznaczeń: ordery, odznaczenia i odznaki. Najważniejsze z nich to ordery „widomy znak najwyższego wyróżnienia i uznania za wybitne zasługi lub czyny dokonane w służbie państwowej, cywilnej, wojskowej lub społecznej”¹. Ordery i odznaczenia przyznaje państwo². Także przez państwo mogą być przyznawane odznaki, ale głównie przyznają je różne instytucje i organizacje.

W Drugiej Rzeczypospolitej odnowiono kilka orderów i odznaczeń, ale ustanowiono kilkanaście nowych wyróżnień, m.in. Krzyż Walecznych (1920), Krzyż Zasługi (1923), Krzyż Zasługi za Dzielność (1928) i Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości (1928)³.

Zasłużonych Pomorzan wyróżniano wymienionymi orderami i odznaczeniami państwowymi, ale też specjalnie utworzonymi dla nich: Krzyżem Organizacji Wojskowej Pomorskiej i Honorową Odznaką Frontu Pomorskiego. Oba te odznaczenia przyznawane były za zasługi w walce o niepodległość. Gdy w 1930 roku ustanowiono trzystopniowe odznaczenie wojskowe: Krzyż Niepodległości z Mieczami, Krzyż Niepodległości i Medal Niepodległości, któremu „nadano wysoką rangę w oficjalnej hierarchii wyróżnień państwowych”⁴, w gronie odznaczonych znalazło się wielu Pomorzan.

¹ *Mala Encyklopedia Wojskowa*, t. 2, Warszawa 1970, s. 530.

² Z. Puchalski, I.J. Wojciechowski, *Ordery i odznaczenia polskie i ich kawalerowie*, Warszawa 1987.

³ M. Czajka, *Ordery i odznaczenia*, [w:] *Encyklopedia historii Drugiej Rzeczypospolitej*, Warszawa 1999, s. 270.

⁴ Z. Puchalski, T. Wawrzyński, *Krzyż i Medal Niepodległości*, Warszawa 1994, s. 7.

W opracowaniach biograficznych na ogół podaje się odznaczenia, ale często się je pomija z braku dokładnej informacji na ten temat.

Listy osób odznaczonych publikowane były w „Monitorze Polskim”, ale trudno dotrzeć do nazwisk Pomorzan, poza nielicznymi osobami wybitnymi, gdyż oprócz imienia i nazwiska brak jakiegokolwiek informacji na temat związku wyróżnionego z Pomorzem. Wśród setek nazwisk wyróżnionych, niekiedy kilkanaście osób nosiło te same nazwiska i imiona, toteż nie tylko trudno odnaleźć właściwą osobę, ale i łatwo o błędy.

Nie posiadamy dotąd publikacji, która uwzględniałaby, przynajmniej wykazy odznaczonych Pomorzan w okresie II Rzeczypospolitej. Jedyne Jacek Knopek zajął się kilkoma przedstawicielami ziemi chojnickiej odznaczonymi Orderem *Virtuti Militari*⁵.

Podana bibliografia z pewnością nie wyczerpuje zagadnienia, ale stanowi może początek i zachętę dla przyszłych autorów, którzy podejmą się takiego opracowania.

Układ bibliografii jest chronologiczny, a zastosowano w nim następujące skróty tytułów czasopism:

DG – „Dziennik Gdyński”,	KB – „Kurier Bałtycki”,
DP – „Dziennik Poznański”,	KP – „Kurier Poznański”,
EG – „Echo Gdańskie”,	MP – „Monitor Polski”,
GG – „Gazeta Gdańska”,	P – „Pielgrzym”,
GP – „Gazeta Polska”,	SP – „Słowo Pomorskie”.

1921

- Odznaczenia powstańców wielkopolskich. DP 20 XII 1921 nr 273; 21 XII 1921 nr 274.

1922

- Polonia Restituta. SP 5 I 1922 nr 4.

1923

- Odznaczeni za Powstanie Wielkopolskie. DP 1923 nr 59.
- Odznaczenia. Odznaczeni w zachodniej dzielnicy. KP 5 V 1923 nr 102.

⁵ J. Knopek, *Kawalerowie Orderu Virtuti Militari z ziemi chojnickiej*, „Przegląd Zachodniopomorski”, 1995, z. 1, s. 217-225.

1924

- Odznaczenia. DP 6 V 1924 nr 105.

1925–1926

- W siódmą rocznicę niepodległości. Odznaczenie wybitnych działaczy Wielkopolski i Pomorza. DP 14 XI 1925 nr 265.
- Odznaczeni [Pomorzanie] Orderem Odrodzenia Polski. EG 5 V 1926 nr 102.
- Odznaczenie Orderem Odrodzenia Polski zasłużonych działaczy Ziemi Zachodnich w dniu 3 maja. DP 6 V 1926 nr 103.

1927

- Odznaczenia. DP 5 V 1927 nr 102; 12 XI 1927 nr 260.
- Krzyże Zasługi. Odznaczenia dla obywateli Ziemi Zachodnich Polski. KP 29 XII 1927 nr 593.
- „Gwiazdkowy” deszcz odznaczeń. SP 29 XII 1927 nr 298.
- Honorowa Odznaka Frontu Pomorskiego. „Orędownik Urzędowy Powiatu Kartuskiego” 12 X 1927 nr 79, poz. 439.

1928

- Odznaczenia i ordery na Pomorzu. P 1928 nr 1.
- [Wykaz 158 osób odznaczonych Odznaką Honorową Frontu Pomorskiego]. SP 15 III 1928 nr 62; 16 III 1928 nr 63; 18 III 1928 nr 65; 28 III 1928 nr 72.
- Srebrny Krzyż Zasługi. DP 29 III 1928 nr 299.
- Honorowa Odznaka Frontu Pomorskiego. SP 27 XI 1928 nr 274. Odznaczenia. SP 4 III 1928 nr 53.
- Krzyż Komandorski z Gwiazdą dla biskupa chełmińskiego [Ks. S. Okoniewskiego]. GG 4 I 1928 nr 3.
- Odznaczeni obywatele z Pomorza, Poznańskiego i Śląska. GG 14 IX 1928 nr 262.

1929

- Odznaczenia za pracę nad wychowaniem fizycznym i przysposobieniem wojskowym. SP 19 XI 1929 nr 267.
- Odznaczenia. SP 4 III 1929 nr 280.

1930

- Zasłużeni działacze pomorscy odznaczeni Srebrnymi Krzyżami Zasługi. GP 22 V 1930 nr 138.
- Odznaczenia zasłużonych Pomorzan. DG 14 II 1930 nr 37.
- Odznaczenia zasłużonych gdyńszczyzan. Tamże.
- Lista zasłużonych, poległych i zmarłych Pomorzan odczytana publicznie w dniach 15 i 16 lutego 1930 roku jako w 10-tą rocznicę odzyskania Pomorza. DG 16 II 1930 nr 39.
- Odznaczenia zasłużonych Pomorzan. GD 12 XI 1930 nr 261.
- Złote i Srebrne Krzyże Zasługi. DP 1930 nr 17.
- Order Odrodzenia Polski. DP 1 IV 1930 nr 76.
- Z Pomorza. Odznaczenie Krzyżami Zasługi. DP 18 V 1930 nr 115.
- Odznaczenia zasłużonych. DP 11 XI 1930 nr 261.
- Odznaczenia. SP 19 I 1930 nr 15.
- Odznaczeni pocztowcy. SP 11 II 1930 nr 34.
- Odznaczenia na Pomorzu. SP 13 II 1930 nr 36; 14 II 1930 nr 37.
- Odznaczenia. SP 15 II 1930 nr 38.
- [M.in. odznaczeni Srebrnym Krzyżem Zasługi: Fr. Bielecki, Fr. Kirstein, Jan Radtke, Fr. Necel]. GP 22 V 1930 nr 138.
- Odznaczenie robotników [50 osób z Torunia]. SP 15 XI 1930 nr 265.
- Honorowa Odznaka Frontu Pomorskiego. SP 7 XII 1930 nr 284.
- Uroczyste wręczenie Odznak Honorowych Frontu Pomorskiego. SP 26 III 1930 nr 71.
- Honorowa Odznaka Frontu Pomorskiego. SP 30 III 1930 nr 75.
- Odznaki Frontu Pomorskiego. SP 11 V 1930 nr 109.
- 20 działaczy narodowych na Pomorzu na liście odznaczonych. „Głos Wąbrzeski” 13 XI 1930 nr 133.
- [Odznaczenia mieszkańców wojew. pomorskiego w 1930 r.]. MP 1 II 1930 nr 26; 10 II 1930 nr 33; 10 XI 1930 nr 260.
- Lista zasłużonych poległych i zmarłych Pomorzan [ok. 200 nazwisk]. GG 18 II 1930 nr 39.

1931

- Odznaczeni sportowcy i harcerze. SP 22 III 1931 nr 67.
- Odznaczeni Krzyżem i Medalem Niepodległości. GP 10 VI 1931 nr 157.
- Odznaczenia. DP 14 XI 1931 nr 264.

- Złote Krzyże Zasługi na piersiach Wielkopolan i Pomorzan. DP 15 XI 1931 nr 265.
- Wśród odznaczonych Srebrnymi Krzyżami. DP 17 XI 1931 nr 266.
- Wielkopolanie i Pomorzanie odznaczeni Brązowymi Krzyżami Zasługi. DP 18 XI 1931 nr 267.
- Działacze pomorscy na liście odznaczeń w dniu 11 listopada. GG 13 XI 1931 nr 227.

1932

- Odznaczenie zasłużonych działaczy ziemi pomorskiej. GG 31 VII 1932 nr 174.
- Odznaczenie Zasłużonych. DP 16 XI 1932 nr 264.
- Brązowe Krzyże Zasługi. DP 1932 nr 265.
- Krzyże Zasługi na piersiach obywateli Pomorza. GG 14 X 1933 nr 235.
- Pomorze na liście odznaczonych w dniu Święta Niepodległości. GG 14 XI 1933 nr 260.
- Odznaczenia niepodległościowe. DP 23 III 1933 nr 68.
- Brązowe Krzyże Zasługi na piersiach obywateli Pomorza. GG 19 XI 1933 nr 265.
- Odznaczenia. DP 15 XI 1933 nr 263.
- W uznaniu zasług działaczy pomorskich. Lista udekorowanych podczas uroczystości toruńskich. GG 21 III 1934 nr 65.

1934

- Krzyże Zasługi na piersiach obywateli Pomorza. GG 22 III 1934 nr 66.
- Lista odznaczonych orderami „Polonia Restituta” oraz Krzyżami Zasługi, którzy zostaną udekorowani przez P. Wojewodę Pomorskiego z dn. 11 listopada 1934 r. GG 11 XI 1934 nr 256.
- Lista odznaczonych Orderem Odrodzenia Polski i Krzyżem Zasługi w dniu Święta Niepodległości. GG 14 XI 1934 nr 258.
- Po zjeździe jubileuszowym kupiectwa pomorskiego w Grudziądzu [Lista odznaczonych Związkową Odznaką dla Zasłużonych]. GG 14 XII 1934 nr 282.

1935

- Odznaczeni w dniu 19 marca. Krzyże Zasługi na piersiach obywateli Pomorza. GG 21 III 1935 nr 68.

- Pełna lista odznaczonych na Pomorzu w dniu Święta Niepodległości. GG 12 XI 1935 nr 257.
- Lista odznaczonych Polaków w Gdańsku. GG 13 XI 1935 nr 258.

1936

- Odznaczenia w dniu Święta Niepodległości. GG 12 XI 1936 nr 261.
- Dalsze odznaczenia w dniu Święta Niepodległości. GG 13 XI 1936 nr 262.

1937

- Odznaczeni za pracę niepodległościową. GG 24 III 1937 nr 69.
- 3000 osób odznaczonych Krzyżami i Medalami Niepodległości. KB 23 IV 1937 nr 14.
- Bojownikom niepodległości nadanie krzyży i medali. KB 7 VIII 1937 nr 118.
- Odznaczenia Krzyżem i Medalem Niepodległości. KB 6 VIII 1937 nr 117.
- Weterani powstań narodowych do kapituły Krzyża i Medalu Niepodległości. GG 6 IX 1937 nr 205.
- Pomijanie Wielkopolan i Pomorzan przy nadawaniu odznaczeń niepodległościowych. SP 7 IX 1937 nr 205, wyd. ABC.
- Kontyngent odznaczeń niepodległościowych to obelga dla Pomorza. Zaledwie 173 odznaczenia. Ostry protest Związku Weteranów Powstań Narodowych. SP 8 IX 1937 nr 206.
- Odznaczenia. SP 13 XI 1937 nr 261, wyd. A.
- Odznaczeni w dniu 11 listopada. SP 14 XI 1937 nr 262, wyd. A.
- Odznaczenia w dniu Święta Niepodległości. Dalsza lista odznaczonych. KB 13-14 XI 1937 nr 213.
- Wysokie odznaczenia w dniu Święta Niepodległości. KB 13 XI 1937 nr 212.
- Pomorzanie odznaczeni Srebrnym Krzyżem Zasługi. GG 4-5 IX 1937 nr 204.
- Gniew i Świecie otrzymają w dniu święta 11 listopada Krzyż Niepodległości z Mieczami. Poznań – Virtuti Militari. GG 6 IX 1937 nr 205.
- Poszwiński Adam: Krzyże i Medale Niepodległości dla Polski Zachodniej. Delegacja powstańcza odbyła konferencję z plk. Sławkiem. DP 17 IX 1937 nr 215.
- Odznaczeni na tegoroczny dzień Święta Niepodległości. GG 13-14 XI 1937 nr 262.
- Odznaczenia Złotym Krzyżem Zasługi. GG 3 XII 1937 nr 279.
- Odznaczeni Srebrnym Krzyżem Zasługi. GG 9 XII 1937 nr 283.
- Odznaczenia Złotym Krzyżem Zasługi. DB 3 XII 1937 nr 230.

- Srebrny Krzyż Zasługi na piersiach obywateli Gdyni i Wybrzeża. KB 10 XII 1937 nr 235.
- [Odznaczeni Pomorzanie]. MP 2 IX 1937 nr 201.

1938

- [Odznaczeni Pomorzanie]. MP 29 III 1938 nr 72.
- Odznaczeni Krzyżami Zasługi. KB 31 III 1938 nr 75.
- Podniosła uroczystość w dniu Święta Narodowego. P. Woj. Pomorski osobiście dekorował odznaczonych Krzyżami Zasługi. GG 5 V 1938 nr 103.
- Za zasługi na polu pracy społecznej. KB 28 V 1938 nr 122.
- Krzyże Zasługi za pracę społeczną. KB 31 V 1938 nr 124.
- Lista odznaczonych na Pomorzu. GG 31 V 1938 nr 124.
- Lista odznaczonych Krzyżami Zasługi na Pomorzu. GG 1 VI 1938 nr 125.
- Lista odznaczonych Krzyżami Zasługi na Pomorzu. GG 1 VII 1938 nr 148.
- Lista odznaczonych na Pomorzu. GG 22 VIII 1938 nr 189.
- Lista odznaczonych na Pomorzu. GG 30 VIII 1938 nr 196; 9 IX 1938 nr 205.
- Odznaczeni na Pomorzu. GG 28 IX 1938 nr 221; 29 IX 1938 nr 222; 30 IX 1938 nr 223; 1 X 1938 nr 224; 3 X 1938 nr 225; 5 X 1938 nr 227; 6 X 1938 nr 228; 7 X 1938 nr 229; 8-9 X 1938 nr 230; 11 X 1938 nr 232; 14 X 1938 nr 235.
- Lista odznaczonych na Pomorzu. GG 19 X 1938 nr 239.
- Nowe listy odznaczeń. KB 6 IX 1938 nr 205.
- Nowa lista odznaczonych. KB 11 XI 1938 nr 262.
- Odznaczenia w dniu Święta Niepodległości. KB 11 XI 1938 nr 262.
- Z listy odznaczonych w dniu Święta Niepodległości. KB 13 XI 1938; 15 XI 1938 nr 264.
- Krzyże Zasługi. DP 13 XI 1938 nr 260.
- Odznaczeni na Pomorzu. GG 15 XI 1938 nr 260; 17 XI 1938 nr 261; 26-27 XI 1938 nr 269; 29 XI 1938 nr 271.
- Lista odznaczonych na Pomorzu. GG 10-11 XII 1938 nr 279.
- Odznaczenia Orderem Odrodzenia Polski. DP 13 XI 1938 nr 260.

1939

- Lista odznaczonych na Pomorzu. GG 13 I 1939 nr 13.